

บทที่ 6

ลำดับชั้นของกฎหมายลายลักษณ์อักษร

ลำดับชั้นของกฎหมาย (Hierarchy of law) หมายถึงค่าบังคับที่ไม่เท่ากันของกฎหมายในแต่ละรูปแบบ เช่น รัฐธรรมนูญ เป็นกฎหมายสูงสุดเพราะอำนาจในการก่อตั้งองค์กรทางการเมืองที่จัดให้มีรัฐธรรมนูญนั้นสูงสุด รัฐธรรมนูญจึง เป็นแม่บทของกฎหมายทั้งหลาย กฎหมายที่ออกโดยอาศัยอำนาจรัฐธรรมนูญจึงเป็นกฎหมายที่อยู่ในลำดับชั้นที่ต่ำกว่า ฉะนั้นกฎหมายที่มีลำดับชั้นต่ำกว่าจะบัญญัติให้มีเนื้อหาขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญไม่ได้

การศึกษาลำดับชั้นของกฎหมายก็เนื่องจากลำดับชั้นของกฎหมายมีความสำคัญในเรื่องการใช้การตีความกฎหมายและการยกเลิกกฎหมาย ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนดลำดับชั้นของกฎหมายลายลักษณ์อักษรมักจะพิจารณาว่ากฎหมายแต่ละประเภทนั้นออกโดยอาศัยอำนาจจากที่ใด ดังนี้

กฎหมายรัฐธรรมนูญ เป็นกฎหมายสูงสุด จึงเป็นแม่บทของกฎหมายทุกฉบับ ฉะนั้นกฎหมายทุกประเภทจะออกมาขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญไม่ได้

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ หมายถึงกฎหมายที่อธิบายขยายความเพื่อประกอบเนื้อความในรัฐธรรมนูญให้สมบูรณ์ ละเอียดยชัดเจน ตามที่รัฐธรรมนูญมอบหมายและกำหนด พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมีกระบวนการตราไม่แตกต่างจากพระราชบัญญัติ จะแตกต่างกันบ้างในประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการควบคุมตรวจสอบว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่เท่า

นั้น ในระบบกฎหมายไทยต้องถือว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญได้มีสถานะสูงกว่ากฎหมายธรรมดา¹

พระราชบัญญัติ เป็นกฎหมายที่มีชั้นลำดับรองจากรัฐธรรมนูญและเทียบเท่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ เป็นกฎหมายออกมาโดยอาศัยอำนาจของรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้รัฐสภามีอำนาจในการพิจารณาออกพระราชบัญญัติ เช่นเดียวกับพระราชกำหนดที่รัฐธรรมนูญมอบอำนาจให้ฝ่ายบริหารคือคณะรัฐมนตรีพิจารณาออกพระราชกำหนดขึ้นใช้บังคับแทนพระราชบัญญัติเป็นการชั่วคราว ฉะนั้น พระราชบัญญัติที่ดี พระราชกำหนดที่ดีจึงขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญไม่ได้

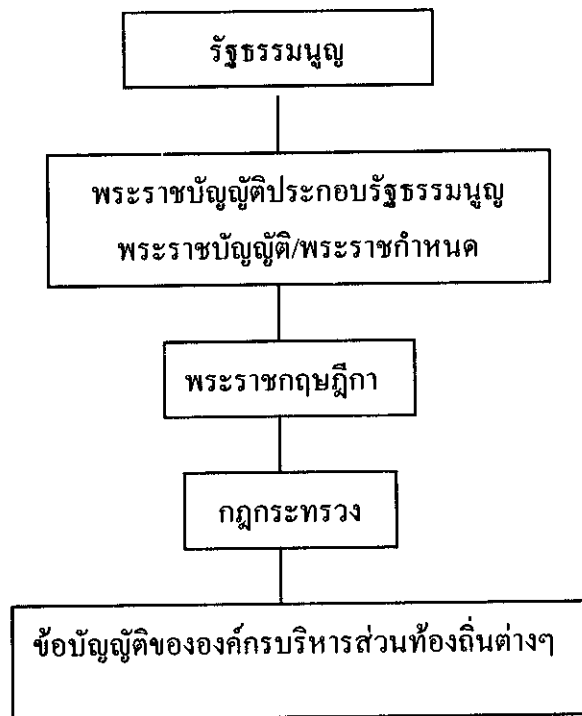
พระราชกฤษฎีกา เป็นกฎหมายที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ และอาศัยอำนาจตามกฎหมายอื่น (ได้แก่พระราชบัญญัติหรือพระราชกำหนด) ได้ 2 กรณี ฉะนั้นพระราชกฤษฎีกาที่อาศัยโดยอาศัยอำนาจรัฐธรรมนูญจะมีเนื้อหาที่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญไม่ได้ เช่นเดียวกับพระราชกฤษฎีกาที่ออกโดยอาศัยกฎหมายแม่บท ก็จะเนื้อหาที่เกินขอบเขตของกฎหมายแม่บทที่ให้อำนาจไว้ไม่ได้เหมือนกัน

กฎกระทรวง เป็นกฎหมายที่ออกมาโดยอาศัยกฎหมายแม่บท(ได้แก่พระราชบัญญัติ หรือพระราชกำหนด) เพื่อกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ ของกฎหมายแม่บท ฉะนั้นกฎกระทรวงก็จะขัดต่อกฎหมายแม่บทไม่ได้

กฎหมายที่องค์กรส่วนท้องถิ่นบัญญัติ เป็นกฎหมายที่องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นออกโดยอาศัยอำนาจในการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ด้วยตนเองตามพระราชบัญญัติจัดตั้งองค์กรส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ เช่นข้อบังคับตำบล เทศบัญญัติ ข้อบัญญัติจังหวัด ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร ข้อบัญญัติเมืองพัทยา ฉะนั้นข้อบัญญัติท้องถิ่นต่าง ๆ จึงขัดหรือแย้งกับกฎหมายแม่บทไม่ได้

¹วิชญ์ เครืองาม. “กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ” วารสารกฎหมายธุรกิจ บัณฑิตย์ 1 (มกราคม-มิถุนายน, 2544), หน้า 37.

แผนผังแสดงลำดับชั้นของกฎหมายลายลักษณ์อักษร

กรณีที่มีปัญหากฎหมายที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในรัฐธรรมนูญ มีข้อความที่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ กฎหมายเหล่านี้ก็ย่อมจะไม่มีผลใช้บังคับ เพราะขัดต่อรัฐธรรมนูญ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 6 ซึ่งบัญญัติว่า “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัตินั้นเป็นใช้บังคับมิได้”) โดยที่ศาลรัฐธรรมนูญจะเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมมิให้กฎหมายขัดกับรัฐธรรมนูญ